

Nr 288.

Av herr **Lagerkwist**, om beredande av möjlighet i vissa fall för kommun att erhålla uppskov utöver den i 90 § lagen om fattigvården medgivna tid med ordnande av sådan anstalt, som föreskrives i 31 § nämnda lag.

Sedan styrelsen för svenska landskommunernas förbund genom skrivelse till Kungl. Maj:t påyrkat uppskov under fem år efter den 1 januari 1929 med det fullständiga ordnandet av fattigvårdens anstaltsfråga, har detta spörsmål tilldragit sig stor uppmärksamhet. Utom pressens behandling därav, har frågan jämväl framförts till årets riksdag genom tvenne motioner, vilka i allt väsentligt ansluta sig till det omnämnda yrkandet.

Vid detta förhållande och då det torde vara ett allmänt intresse, att det synnerligen viktiga spörsmålet avgöres med beaktande av alla de olika synpunkter, som kunna läggas på detsamma, har jag ansett vägande skäl föreligga, att till riksdagens prövning framföra önskemålet om och i vad mån uppskov utöver den i 90 § i fattigvårdslagen stadgade tiden med anordnande av sådan anstalt, som omförmåles i 31 § i samma lag, kan befinnas erforderligt.

Inledningsvis torde böra framhållas, att något behov av generellt uppskov näppeligen förefinnes utöver den fastställda fristen för anstaltsvårdens ordnande. Det övervägande flertalet kommuner torde antingen redan ordnat sin anstaltsfråga genom ny- eller ombyggnad, eller också vidtagit åtgärder i sådant syfte. Den allmänna uppfattningen i kommunerna rörande nödvändigheten av ordnade förhållanden å anstaltsväsendets område, har glädjande nog slagit fullständigt igenom överallt, där omsorgen om de fattiga och nödställda bäres upp av viljan att hjälpa och stödja. Därtill har den nu gällande fattigvårdslagstiftningen väsentligen bidragit. Men även en vaknande känsla för det allmännas skyldighet att bispringa dem, som av förhållandenas makt råkat i misär av ett eller annat slag, har i avsevärd mån bidragit till att kommunernas uppoffringar för fattigvårdens ändamålsenliga ordnande icke längre inordnas under de stränga ekonomiska synpunkter, som på andra områden av den kommunala verksamheten tränga sig fram till beaktande. Det har, dess bättre, tillkommit en vidgad och ansvarskännande uppfattning om samhällets hjälpverksamhet,

vilken, stödd av en väl avvägd lagstiftning på området, uppnått en säker förankring inom alla samhällslager av befolkningen.

Det nu ifrågasatta uppskovet med anstaltsfrågans ordnande skulle säkerligen icke vara ägnat att stärka det stora och betydelsefulla intresse för fattigvårdens ordnande, som numera förefinnes. Med hänsyn till betydelsen av anstaltsfrågans lösning för att på ett tillfredsställande sätt kunna ordna fattigvården, kan däremot befaras, att ett ytterligare uppskov skulle hämma nämnda intresse och betaga detta stora möjligheter att på ett verkligt sätt göra sig gällande.

Men icke heller ur kommunala förvaltningssynpunkter synes anledning föreligga att stödja uppskovsyrkandet.

Enligt vad jag inhämtat, har svenska fattigvårdsförbundet bestämt avrått från detsamma, och lär det yttrande grunda sig på uttalandet av ett flertal fattigvårdsmän i större och medelstora kommuner. Vidare hava statens fattigvårdskonsulenter undantagslöst yttrat sig i samma riktning. Uppfattningen på det hållet synes mig hava funnit en på verkliga förhållanden grundad utformning i följande yttrande, som avgivits av konsulenten i åttonde distriktet:

”Visserligen äro de sjukvårdsfrågor, som i framställningen om uppskov beröras, olösta, men programmen för dessas lösande äro så kända, att ingen oklarhet kan anses råda beträffande deras förhållande till den kommunala anstalten och densammans uppgift. Att i avvaktan på t. ex. landstingens *frivilliga* ordnande av den kroniska sjukvården uppskjuta det *obligatoriska* ordnandet av det kommunala anstaltsväsendet komme att förrycka båda dessa frågor lösande, enär landstingens insats till förmån för den kroniska sjukvårdens ordnande måste anses vara beroende av kommunernas vilja och förmåga att själva sörja härför. Först sedan den kommunala anstalten blivit inrättad, därvid kommunen sannolikt prövat frågan om sådan avdelning för sjuka, som omförmäles uti 41 paragrafen, fattigvårdslagen, kommer man till klarhet om i vad mån kommunen mäktat dra försorg om de kroniskt sjuka, och därefter kan tillförlitlig klarhet vinnas om erforderliga åtgärder från landstingets sida. Denna utveckling finner jag praktisk, och åtskilliga kommuner hava löst frågan enligt detta program. Ett uppskov med den kommunala anstalten komme icke blott att fördröja utan även förrycka denna utveckling och sprida förvirring hos de kommuner, som följt detta program.

Givetvis skola kommuner med ytterst ringa behov av ålderdomshem icke inrätta eget sådant. Dylika kommuner hava också vunnit befrielse härifrån genom att å närgränsande kommuns ålderdomshem inackordera vårdbehövande. För dessa kommuner har sålunda ett förlängt uppskov in'et intresse. Andra mindre kommuner, där nyssberörda möjligheter

ej förefinnas, planera att enligt lagen om kommunalförbund förena sig om gemensam anstalt. Denna lösning av frågan förmena petitionärerna om uppskov vara riktig, men tanken om kommunalförbund måste mogna och därför är uppskov önskvärt. Häremot vill jag endast anföra, att i samma ögonblick, som ett förlängt uppskov lämnades, skulle debatten om kommunalförbundstanken upphöra och först vid slutet av den förlängda respitiden tagas upp igen. Det är ett synnerligen tröstlöst arbete att propagera för en fråga, som ej är aktuell; och aktuell blir frågan om kommunalförbund först då kommunerna bli nödda att med den lagens hjälp reglera en kommunal uppgift. Allt det arbete, som nu nedlagts på frågan om gemensam anstalt för flera kommuner, är tillspilloget, om ett ytterligare uppskov lämnades. Många av de kommunala förtroendemän, som nu äro inne i och intresserade för frågan, torde efter åtta år vara ersatta med personer, som äro mindre förtrogna med idén om kommunalförbund.

I motsats till förslagsställarna om uppskov med anstaltväsendets fullständiga ordnande har jag iakttagit erkännansvärd vilja hos kommunerna att utan nämnvärd påtryckning utifrån ordna frågan.

Ett eventuellt uppskov lägger visserligen ej lagligt hinder för kommunerna att ordna anstaltsfrågan, men detsamma skulle irritera de kommuner, som nu drivit frågan så långt, att byggnadsplats utsetts och byggnadsplan upprättats; kommunerna skulle sannolikt se i ett uppskov inledningen till en förändrad uppfattning rörande anstaltens ordnande. De kommuner, som — trots behov av anstalt — av bristande intresse för saken sökt fördröja frågan, skulle genom ett uppskov slå sig till ro och sannolikt uraktlåta att under respittiden röra vid saken. Dessa kommuner äro icke alltid de mest skattetyngda, men förhållningen har ofta sin orsak i att de beslutande korporationerna äro obenägna att se frågan i hela dess vidd. Sålunda har jag nu för yttrande en framställning från en kommun om uppskov med anstaltens ordnande, där fattigvårdsstyrelsen enhälligt motsatt sig kommunalfullmäktiges likaledes enhälliga uppskovsansökan. Utan tvekan har fattigvårdsstyrelsen i detta fall lika omsorgsfullt som fullmäktige prövat frågans ekonomiska innebörd.”

Förestående citat synes tillräckligt för att belysa uppskovsyrkandet till sina verkliga konsekvenser.

Det skulle vid sådant förhållande ligga närmast till hands, att helt motsätta sig varje tanke på ytterligare tidsfrist för anstaltsvårdens fullständiga ordnande.

Emellertid torde icke kunna bortses från att sådant uppskov i enstaka undantagsfall låter sig motiveras, särskilt med hänsyn till de väsentligen olika förhållandena i landets olika delar. Men att för dessa rena undantagsfall medgiva uppskov i allmänhet, kan icke vara tillrådligt. Däremot

kunna skäl förebringas för en lagändring till förmån för undantagsfallen, förutsatt att dessa underkastas en omsorgsfull och ingående prövning i varje enskilt fall.

Med anledning härav och i syfte att förebygga, att det regelrätta ordnandet av fattigvårdens anstaltsfråga, under trycket av ensidigt betonade sparsamhetssynpunkter, uppskjutes till ingen nytta för det övervägande stora flertalet kommuner och till allvarlig skada för de fattiga och hjälplösa, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta att vidtaga sådan ändring i 1918 års lag om fattigvården, att i särskilda undantagsfall kommun må, efter det länsstyrelsen och vederbörande fattigvårdskonsulent yttrat sig i frågan, kunna av Konungen medgivas uppskov utöver den i 90 § i fattigvårdslagen stadgade tiden med ordnande av sådan anstalt, som omförmäles i 31 § i samma lag.

Den närmare utformningen av lagtexten torde lämpligen böra verkställas av vederbörande riksdagsutskott.

Stockholm den 22 januari 1926.

Helmer Lagerkwist.